

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
БАЊА ЛУКА
Број: 91 0 П 039656 22 Рев
Бања Лука, 28.9.2022. године

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Сенада Типе, као предсједника вијећа, Росе Обрадовић и Горјане Попадић, као чланова вијећа, у правној ствари тужитеља Ч.Ц. из С., кога заступа Б.О., адвокат из Г., против туженог Јавно предузеће „Путеви Републике Српске“, кога заступају адвокати М., Б. и В. Ц., из Б.Л., ради исплате накнаде, вриједност спора 15.000,00 КМ, одлучујући о ревизији туженог против пресуде Окружног суда у Источном Сарајеву број 91 0 П 039656 21 Гж од 30.3.2022. године, на сједници одржаној 28.9.2022. године, донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија се дјелимично усваја и обе нижестепене пресуде преиначавају у дијелу одлуке о законској затезној камати тако, што се законска затезна камата на досуђени износ накнаде по основу фактичке експропријације од 8.683,00 КМ, досуђују од 1.10.2021. године до исплате, а у преосталом дијелу ревизија се одбија.

Захтјев туженог за накнаду трошкова на име таксе на ревизију, се одбија.

Образложење

Првостепеном пресудом Основног суда у Вишеграду број 91 0 П 039656 20 П од 1.10.2021. године, обавезан је тужени да тужитељу на име накнаде по основу извршене фактичке експропријације некретнина трајно заузетог земљишта изградњом и проширењем пута – дио некретнине означене као к.ч. број 4084, воћњак 5 класе, површине 109 м² уписана у п.л. број 611 к.о. Б., исплати износ од 381,00 КМ; за уништена воћна стабала, са вриједношћу дрвне масе 2 стабла ораха и 3 стабла јабуке, износ од 4.255,00 КМ; по основу накнаде за уништени господарски објекат – шталу, димензија 5Х6 м, износ од 3.432,00 КМ; и по основу уништене ограде од дрвеног коља и бодљикаве жице (дужине 43,33 м), износ од 615,00 КМ (што износи укупно 8.683,00 КМ), све са законском затезном каматом од 1.1.1996. године до исплате. Истом пресудом обавезан је тужени да тужитељу накнади трошкове поступка у износу од 5.522,00 КМ, а одбијен је захтјев преко овог износа, те је одбијен захтјев туженог за накнаду трошкова поступка и одлучено је да се не усваја приговор стварне ненадлежности тога суда.

Другостепеном пресудом Окружног суда у Источном Сарајеву број 91 0 П 039656 21 Гж од 30.3.2022. године, жалба туженог је одбијена и првостепена пресуда потврђена и одбијен је захтјев туженог за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Тужени ревизијом побија другостепену пресуду због повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права и предлаже да се дозволи изузетна ревизија, да се иста усвоји и тужитељ обавезе да му накнади трошкове поступка, те трошкове на име таксе на ревизију у износу од 1.000,00 КМ (који захтјев је достављен непосредно овом суду), са припадајућом каматом.

Одговор на ревизију није поднесен.

Одредбом члана 237. став 2. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Српске“, број 58/03 61/13, даље: ЗПП) прописано је да ревизија није дозвољена ако вриједност побијаног дијела правоснажне пресуде не прелази 30.000,00 КМ, а у привредним споровима 50.000,00 КМ. Према ставу 3. овог члана у случајевима у којима ревизија није дозвољена према одредби става 2. овог члана, странке могу поднијети ревизију против другостепене пресуде ако одлука о спору зависи од рјешења неког материјално правног или процесно правног питања важног за обезбјеђење јединствене примјене права и равноправности свих у његовој примјени, а нарочито у случајевима прописаним у члану 237. став 3. тачке 1. до 3. ЗПП.

Другостепеном пресудом која се побија ревизијом, жалба туженог је одбијена и потврђена је првостепена пресуда којом је обавезан тужени да тужитељу исплати предметну накнаду по основима и у износима означеним у изреци првостепене пресуде, са законском затезном каматом од 1.1.1996. године до исплате.

Како вриједност побијаног дијела правоснажне пресуде не прелази 30.000,00 КМ, ревизија туженог није дозвољена (члан 237. став 2. ЗПП).

У изјављеној ревизији, тужени се позвао на одредбе члана 237. став 3. ЗПП, сматрајући да одлука у овом спору зависи од рјешења материјалноправног и процесноправног питања која су важна за обезбјеђење јединствене примјене права и равноправности свих у њиховој примјени, у односу на које ревизиони суд није заузео схватање, односно у односу на које је ревизијски суд већ заузео став, супротно којем је поступио другостепени суд у побијаној одлуци и као спорна правна питања је означио питања; да ли у случају постојања фактичке експропријације, фактички извлаштену лицу припадају законске затезне камате за изузету имовину почев од првог дана доношења правоснажне одлуке којом се усваја тужбени захтјев; да ли је извод из катастарског операта доказ о праву својине на непокретностима...; и да ли је обавеза парничног суда да у поступку због исплате накнаде за извршену фактичку експропријацију, да у случају непостојања земљишних књига ..., као претходно питање утврди питање власништва фактички експроприсаних непокретности.

По оцјени овог суда, испуњени су услови за одлучивање по ревизију, у дијелу спорног правног питања које се тиче почетка тока законске затезне камате на досуђену накнаду за фактички експроприсане некретности (у ревизији означеног у првој алинеји), јер схватање другостепеног суда изражено у побијаној пресуди у погледу тог питања, није подударно са схватањем овог суда у вези истог правног питања, па је у том дијелу испуњен услов из одредбе члана 237. став 3. тачка 2. ЗПП, за дозвољавање изузетне ревизије.

Ревизија је дјелимично основана.

Тужитељ захтјевом у тужби тражи новчану накнаду за заузето земљиште, воћна стабла, уништену ограду и шталу која се на том заузетом земљишту налазила.

Расправљајући о постављеном тужбеном захтјеву првостепени суд је утврдио: да је Влада Републике Српске, Одлуком број:02/1-020-84/04 22.1.2004 године („Службени гласник Републике Српске“ број 10/04), основала Јавно предузеће „Путеви Републике Српске“, које је правни сљедбеник Републичке Дирекције за путеве; да је Одлуком Владе број: 02-1066/97 дана 15.8.1997 године, о утврђивању општег интереса за изградњу магистралног пута Устипрача-Србиње, утврђено да је од општег интереса изградња тог магистралног пута и да се у ту сврху може извршити потпуна и непотпуна експропријација некретнина које захвата траса пројектованог путног правца и да је у члану 2. Одлуке наведено да је корисник експропријација некретнина Републичка дирекција за путеве; да из посједовног листа број 611 к.о. Б. произилази да је тужитељ уписан као посједник са 1/1 на предметној некретнини, да је тужени изградњом пута захватио дио некретнине тужитеља, у површини коју је вјештак геодетске струке К.Б. у свом налазу навео и на скици приказао, и то дијелом трасе новоизграђеног пута и шкарпом која је настала земљаним радовима на проширењу пута; да је вјештак грађевинске струке Н.М. извршио процјену вриједности изградње и проширења пута у износу од 3.299,58 КМ, вриједност уништене ограде у износу од 615,00 КМ, вриједност штале у износу од 3.432,00 КМ и да се изјаснио да враћање предметног дијела непокретности у стање прије заузимања, није могуће; да је вјештак пољопривредне струке М.Ј. извршила процјену вриједности заузетог земљишта (површине 109 м²) у износу од 318,00 КМ, уништених воћних засада у износу од 3.840,00 КМ и дрвне масе у износу од 415,00 КМ.

Полазећи од утврђења да је тужитељ provedеним доказима доказао да је посједник парцеле к.ч. 4084 уписана у п.л. број 611/0 к.о. Б., преко које је изграђен дио наведеног путног правца, првостепени суд је усвојио захтјев тужитеља као у изреци првостепене пресуде уз образложење да није основан приговор туженог о застарјелости предметног потраживања, јер се овдје ради о фактичкој експропријацији, а не о захтјеву за накнаду штете и да право власника на накнаду за фактички експрописане непокретности не застаријева, као ни приговор недостатка пасивне легитимације на страни туженог налазећи, да је Републичка дирекција за путеве, чији је правни сљедник тужени, предузела радове на изградњи поменутог јавног пута. Из ових разлога и код утврђења да је тужитељ посједник предметне парцеле, да према налазу поменутог вјештака геодетске струке на територији Општине Ново Горажде не постоји земљишна књига, да је званично на снази од 1969. године катастарски операт новог премјера, те имајући у виду да је тужитељ у катастарској евиденцији уписан као посједник наведене непокретности првостепени суд је закључио, да тужитељ има право на накнаду на име бесправно заузете непокретности. При том је имао у виду да за катастарску општину у којој је иста уписана не постоји земљишна књига и да је тужитељ посједник наведених непокретности по катастарском операту новог премјера, а да тужени није суду понудио доказе да неко други има јаче право на предметној непокретности од тужитеља и за своју одлуку о томе дао је довољне и ваљане разлоге, које као правилне прихвата и овај суд.

Другостепени суд је прихватио чињенична утврђења и правне закључке првостепеног суда, па је жалбу туженог одбио и првостепену пресуду потврдио.

Према чињеничном утврђењу нижестепених судова које према одредби члана 240. став 2. ЗПП, не може бити предмет преиспитивања у овом ревизионом поступку,

заузимање предметне парцеле тужитеља, воћних засада које су се налазила на њима и уништење одграде и штале, представља фактичку експропријацију којом је тужитељ, лишен права мирног уживања своје имовине, о чему су – као и у погледу питања разликовања фактичке експропријације и накнаде штете и неоснованости приговора застарјелости предметног потраживања, нижестепени судови дали довољне, ваљане и аргументоване разлоге, које као правилне прихвата и овај суд. Према налажењу овог суда, нижестепени судови су у проведеним доказима имали довољан основ за утврђење стварне легитимације тужитеља и туженог у овоме спору и висине предметне накнаде по наведеним основима, а како је тужитељ у вријеме пресуђења у овом спору уписан у п.л. број 611 к.о. Б., као посједник исте са 1/1, а тиме и на дијелу непокретности заузетом ради проширења пута, нижестепени судови су правилно судили када су тужитељу, као ранијем власнику заузете непокретности досудили предметну накнаду. Зато, код предњег утврђења, нема мјеста даљим ревизионим наводима у погледу предње наведених утврђених чињеница, одлучних за исход овога спора, па се ревизиони наводи у овом правцу, као и с тим у вези позивање ревидента на ревизионе одлуке означене у ревизији, не могу исходити другачију одлуку у овоме спору.

У овом ревизионом поступку спорно је, да ли су нижестепени судови правилно примијенили материјално право, када су законску затезну камату на утврђену накнаду за експроприсане некретнине, уништене воћне засаде и ограду досудили, почев од 1.1.1996. године (када је корисник експропријације ступио у посјед предметних парцела).

Према одредби члана 2. Закона о експропријацији („Службени гласник Републике Српске“, број 12/06 до 79/15), која се аналогно примјењује и код фактичке експропријације, експропријација је одузимање или ограничење права својине на непокретности, уз правичну накнаду.

У смислу одредбе члана 148. Закона о ванпарничном поступку („Службени гласник Републике Српске“, број 36/09 и 91/16, даље: ЗВП), суд након што утврди битне чињенице, доноси рјешење којим одређује облик, обим, односно висину накнаде за експроприсане некретнине.

Одредбом члана 277. Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“, број 29/78, 39/85 и 57/89, те „Службени гласник Републике Српске“ број 17/93, 3/96 и 39/03 и 74/04, даље: ЗОО) прописано је, да дужник који закасни са испуњењем новчане обавезе, дужан је платити затезну камату, а сагласно одредби члана 324. истог закона, дужник пада у доцњу, када не испуни обавезу у року одређеном за испуњење.

Према разлозима датим у првостепеној пресуди, корисник експропријације је у обавези да тужитељу, у складу са одредбом члана 277. ЗОО и члана 186. истог закона, плати законску затезну камату на досуђени износ предметне накнаде, почев од 1.1.1996. године, при чему се тај суд позвао на став по питању камата изражен у пресуди Врховног суда Републике Српске број 94 0 Р 004950 12 Рев од 12.6.2014. године, што је другостепени суд је прихватио. Овакво схватање нижестепених судова, не може се прихватити правилним.

Наиме, обавеза исплате накнаде од стране корисника фактичке експропријације према ранијем власнику експроприсаних некретнина, доспијева тек, када се одреди накнада у складу са одредбом члана 148. ЗВП, што упућује на закључак, да корисник експропријације не може бити у доцњи са испуњењем своје обавезе, све до доспјелости његове новчане обавезе, што је у конкретном случају одређено првостепеним рјешењем

од 13.4.2021. године. Сагласно наведеном, околност губитка посједа на предметним некретнинама, далеко прије одлучивања о предметној накнади, није од значаја за одлуку о законској затезној камати, јер тужитељ не може кроз сврху камате захтијевати остваривање других права која евентуално могу бити заснована на губитку посједа на ствари, фактичком експропријацијом, прије исплате накнаде. Осим наведеног, овај суд је у својим бројним одлукама, у погледу овог правног питања изразио став, као и у овој одлуци, који је у складу са становиштем израженим у одлуци Уставног суда Босне и Херцеговине број АП-1132/09 („Службени гласник Републике Српске“, број 8/13).

Супротно ревизионим наводима, нижестепени судови су правилно оцијенили проведене доказе, па и налазе поменутих вјештака и за своје одлуке су дали довољне и ваљане разлоге, које као правилне прихвата и овај суд, па се ревизиони приговори у овом правцу указују неоснованим.

С обзиром на разлоге садржане у образложењу ове пресуде, остали наводи ревизије, не доприносе другачијем исходу овога спора.

Из наведених разлога, а на основу одредбе члана 248. ЗПП и члана 250. став 1. истог закона, одлучено је као у изреци.

Како је тужени у ревизионом поступку успио са споредним потраживањем, одлука о трошковима поступка остаје неизмијењена (члан 386. став 3. ЗПП). Из истих разлога је одбијен захтјев за накнаду трошкова на име таксе на ревизију у износу од 1.000,00 КМ, који је достављен непосредно овом суду.

Предсједник вијећа
Сенад Тица

Тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарнице
Биљана Аћић